

TITULUS XII.

Horti, & loca recreationi assignata.

Magnam olim in sumptuosis extruendis viridariis vim locabat antiqua Nobilitas, eaque iis exstruebat impendiis, quæ ad luxum potiùs, & splendorem immoderatum, quàm ordinatam relaxationem animi fervebant: miramur adhuc pensiles Babylonis hortos, eosque Orbis prodigiis adnumeramus, dum vel eos mortuis librorum lineamentis videmus adumbratos, easque trabes suspicimus, quibus tanta imposita moles, stratas pavimento arundines asphalto compactas, aquarum receptacula, proceras arbores aurâ quasi sustentatas, amplissimum, & pedes viginti duos spissum latitudine murum stupefcimus, verbo machinam tantam testudinibus fultam, opus superimpositum operi dilaudamus, eoque humanum in colendis, aut struendis hortorum formis progressum fuisse ingenium; ut qui oculari eos non probavit experienciâ, fidem propè abnuat recensenti. Fabula sit, quod de Hesperidum Pomario Poëtæ commemorant, vel de Adonidis Hortensibus deliciis referunt alii, illud certum est Viennensi Floræ areolarum suarum non deesse illicia, sed civitates reliquas in amoenum, ac floridum posse provocare certamen. Et licet inter ipsa Urbis mœnia neque aded copiosa, neque

que amplitudine suâ vasta possint esse vireta, ea tamen, quæ tum in aula Cæsarea, tum plerisque Religiosorum Cœnobiis, tum privatis Dominorum quorundam palatiis, tum ipsis in Urbis reperiuntur mœniis, ejusmodi sunt, quæ pascere queant virore oculos, odore nares, amœnitate totum hominem recreare. Majores sunt suburbanæ hortorum deliciae, quas, quia non minùs ipsi Urbi quàm jucundæ, tam gloriosæ, levi pennâ more nostro percurrimus, illud obtestantes, ne, si fors prætereamus aliquos, alios commemoremus, id vitio, aut culpæ nostræ, sed eorum, à quibus id accepimus minùs solerti indagini adscribatur.

Primarios itaque, & tam à rerum varietate, quàm Venustate, & Magnificentia memoriâ dignos in Suburbiis Leopoldinis recensent præ aliis antiquam Cæsar. Majest. Favoritam, ut nuncupant, quæ tempore Viennensis Obsidionis vastata quidem, sua tamen adhuc hodie habitæ magnificentia vel ex ipsis ruderibus ostendit argumenta.

In iisdem Suburbiis diversis tamen locis sunt horti celebres, Principis de Montecuculi non procul à Prater. Com. Colorado propè perticam vexilli (*Sahnstangen*) Com. de Fläsching, penes hortum præfatum. Com. Loschi, &c. Com. Volckra, Com. Zsernini ad ripam brachii è Danubio profluentis, in loco, quem intra salices dicunt. Com. de Weissenwolff penès FF. Misericordia. Com. de Oetting ad Da-

nubium. Com. de Lamberg ad ripam Danubii, D. de Aichpigl, & Lebenthurn.

In **Rosau**/ præter alios plures, quos omitimus insignes sunt, & digni calamo Principum duorum unius de Dietrichstein, & alterius Liechtensteinii. Comitum item ab Alheim, Kueffitein, Harrach, Colaldo.

In platea picarum vocata Comitibus Dietrichsteinii, Melicensium Præsulis, Aulici, Regiique ærarii Præfectorum, unà cum horto Vorsteriano.

In via Regia Viennensium Episcopi è Comitibus de Harrach, Com. de Paar, Dominorum item ab Albrecht, Hellinger, & Partilotti horti sunt singulares.

In **Widen** præter Augustissimarum Majestatum Favoritam in paucis celebrem, inveniuntur horti alii non pauci, quos tamen inter primum exercere dicuntur Comitibus de Starrhenberg, Com. de Zfernini. DD. de Rechcron, Binder, & Scheller.

In platea Lutea vulgò **Bottgassen**/ D. Baronis de Seel.

In **Neubau** Palatini Hungarici, & Principis Esterhazi: DD. de Andler, Albrechtspurg, & Enzin.

In fossa argillacea ad aureum agnellum hortus est à gratia multum amabilis.

Guntendorpii Episcopi Jaurinensis è Ducibus Saxoniae. Marchionis de Obizi. Com. de Königseck. Baronis ab Opper. D. Secret. de

May-

Mayern. Quo etiam referimus nondum absolutum, sed vel ab ipso jam exordio suo sumptuosum, qui unà cum Magnifico Palatio favoribus Augusti Rom. Regis in Schönbrun mirâ arte, & industriâ pro dignitate tanti Principis adornatur.

Omnes hi vel vastitate immensi, vel ab ædificiis raris, & superbis pretiosi, vel à floribus, fructibusque aliarum Regionum mirandi, peristromatis arboreis, sylvulis integris, statuis, picturis, aliisque hortensibus deliciis amœni non minorem Viennensi Urbi gloriam, quàm animis ipsis genuinam delectationem pariunt, & voluptatem.

His Hortorum amœnitatibus non possumus non subnectere delicias alias, quas Urbs tota ex amœno arborum virore, pratorum varietate, fluviolorumque gratioso strepitu, umbrâ, aëreque jocante, ex vicino sibi post pontem loco excipit, quem *Prater* vulgari nomine compellant: Locus iste Suburbii Leopoldini conterminus eam habet in se amœnitatem, quæ & ipsas cum primariis Ministris Cæsareas Majestates sæpiùs suavi sinu, venatione, aliâque recreatione refocillat, & copiosam serum etiam in tempus nobilitatem allicit, & invitat ad hilaritatem, locus ob id verè pretiosus, ac dignus, qui reliquis suam ob amœnitatem hortorum illiciiis comparetur.

Inter alia recreationi dicata, qualia copiosa tam Urbs, quàm annexa Civitati Suburbia

numérant, in quibus variæ pro virium mentis-
que relaxatione exhibentur spectacula, nume-
randæ veniunt Domus Comicæ, & sphæriste-
ria: illas quod attinet præter id, quod in Cæ-
fareo, & Academico Societatis Jesu Collegio,
ac Domo Professa, in quibus coram Augustissi-
mis Majestatibus, spectante tam Nobilium, &
quàm populi confertâ multitudine Dramata
exhibentur, ipsa in Regia novum, & amplum
non dudum erectum cernitur Theatrum, quod
à Scenarum varietate, commoditate, & reliquo
apparatu comico non parvam sibi vindicat com-
mendationem. Binæ adhuc aliæ habentur in Ur-
be Domus comicæ, quarum una in platea ad por-
tam cœli, altera in platea simplici dicta sita est:
Ubi frequenter per anni decursum tam ea, quæ
aures, quàm quæ oculos ingenuè valent delecta-
re, curioso spectatori cû hilaritate proponuntur.

Sphæristeria, quantùm accepimus quatuor
numerantur, ubi suam ad artis regulas dexteri-
tatem amantes pilæ ostentant variæ: in aliis al-
bis, nigris in aliis pilis luditur: primum non
procul ab Aula Cæsarea est erectum, ad portam
cœli situm est alterum, tertium penès Mona-
sterium ad Scotenses dictum: quartum tandem
penès RR. PP. Ord. S. Francisci in Domo Albö-
siana reperitur.

Inter loca recreationi servientia, non mi-
nimam sibi partem vindicat quidam Augustissi-
mi Imperatoris locus, quem ab ædificio *Teu-*
gebau appellant, asservantur hîc diversa spe-
ctatu

ſtatu digna animalia ſuis diſiſa repagulis, & in
certa fora diſtributa, Leones, Urſi, Tygrides,
Lynceſ & aves rariffimæ, quarum una molis, &
magnitudinis juſtæ pro plumis ſetis, aut quaſi
pilis eſt obducta, altera hîc ſpectatur beſtia,
cui Carpophoro nomen eſt inditum: acceſſit
noviffimè à Turcica Legatione allatum par Pan-
therarum tam cicurum, ut Vertagorum locò le-
pores capiant, eòſque ad eum, qui curam illa-
rum habent, apportent, & abſolutâ venatione
raro ſpectaculo equis veluti caniculi infideant,
& aſſeffori ſuo blandiantur, hæ tamen adhuc
Turcæ cuidam, qui curam earum ulterius ge-
rat, conceditæ.

Hoc etiam titulo non prætereundum judi-
cavi ſpectaculum aliud, quod in Leopoldina
quotquot Dominicis, feſtiſque diebus æſtivo
tempore ad Leonem aureum vaſtâ in Domûs
area pergulis bene inſtructa copioſis ſemper
ſpectatoribus exhibetur, ubi Urſorum, Tauro-
rum, ac aliarum tam cicurum, quàm ferarum
beſtiarum venationes inſtruuntur. Reliqua,
quæ paſſim in domibus aliis reperiuntur lu-
bentes prætergredimur, ac rebus
aliis immoramur.

